

MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATIONDOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-121-3-6>**КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ПРИ ФОРМУВАННІ МЕХАНІЗМУ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ РОЗВИТКУ
АЛЬТЕРНАТИВНИХ ФОРМ УТРИМАННЯ ТА ВЛАШТУВАННЯ
ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО
ПІКЛУВАННЯ****Бойко Ж. О.**

*заступник керівника апарату Східного апеляційного господарського суду, аспірантка кафедри управління персоналом та економіки праці
Харківського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
м. Харків, Україна*

За роки незалежності наша держава доклала чималих зусиль у сфері трансформації системи піклування про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Ключовою ознакою еволюційності та прогресивності таких змін є визнання державою пріоритетності сімейного виховання над інституційним. Наразі не можна говорити про абсолютну відмову від інституційного виховання, бо саме завдяки йому держава реалізує свій конституційний обов'язок, визначений ст. 52 Конституції України: «утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу» [1]. В той же час, розвиток альтернативних – сімейних форм влаштування дітей держава визначає як пріоритетний напрямок соціальної політики, застосовуючи при цьому цілий спектр інструментів державного управління соціальними процесами. Зауважимо, що побудова механізму державного управління у сфері розвитку сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, має відбуватися на основі комплексного підходу.

В. Бакуменко та В. Князев визначають механізми державного управління як практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей.

При цьому, комплексний механізм державного управління авторами визначається як система політичних, економічних, соціальних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління [2]. Поділяємо думку авторів, що не можна говорити про застосування мономеханізму задля досягнення результату у сфері державного управління соціальними процесами. Використання комплексного підходу є запорукою розбудови дієвої системи управління.

Розвиток та підтримку сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, як концептуальну модель трансформації державної системи піклування, розпочато з прийняття ряду законів, державних програм та заходів протягом усього періоду становлення правовідносин у сфері сімейного права нашої незалежної держави. Вперше проблема соціального сирітства була визначена в Національній програмі «Діти України», затвердженій Указом Президента України від 18 січня 1996 року № 63/96. Згодом в межах реалізації зазначеної програми Президент України прийняв Указ від 17 жовтня 1997 року №1153/97, яким були ухвалені заходи щодо поліпшення становища дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків. Законом України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року № 2402-III у статті 24 було визначено обов'язковість передачі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, під опіку чи піклування, на усиновлення, або на виховання в сім'ї громадян (прийомні сім'ї), в будинки дитини, дитячі будинки, школи-інтернати та дитячі будинки сімейного типу [3].

Таким чином, було визначено коло можливих форм влаштування дітей. Із прийняттям Сімейного кодексу України від 10 січня 2002 року № 2947-III: по-перше, у ст. 5 визначено забезпечення сімейного виховання як завдання – обов'язок держави, а по-друге, розширено кількість законодавчо закріплених форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, в Україні саме в напрямку різних форм сімейного виховання таких дітей, в тому числі і договірних форм. [4] Таким чином, було реалізовано організаційно-правовий механізм державного управління та визначено стратегічний пріоритет розвитку державної політики у сфері забезпечення реалізації конституційного обов'язку держави щодо піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Розширення спектру форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, вже саме по собі є мотиваційним важелем для потенційних прийомних батьків, патронатних вихователів тощо та розширює можливості таких дітей у той чи інший спосіб отримати сімейне виховання. Адже кожна форма передбачає

різні умови реалізації такого права дитини та засоби її державної підтримки. Наприклад, влаштування дитини на виховання та спільне проживання до прийомної сім'ї не позбавляє таку дитину статусу сироти, не позбавляє дитину права спілкування з кровними родичами, права знати своє походження тощо. А для прийомних батьків – вихователів забезпечуються гарантії державної підтримки такої сім'ї, гарантується оплата їх праці, державне забезпечення утримання дитини, соціальний супровід професійними спеціалістами та соціальними працівниками тощо. Отже, держава, застосовуючи організаційно-правові, економічні, соціальні механізми державного управління, будує стратегічно обумовлену модель системи державного піклування – що в подальшому має на меті мінімізувати питому вагу інституційного виховання у порівнянні з сімейними формами у загальній системі державного піклування.

В умовах сьогодення прийнято ряд державних програм, що забезпечують поступальну реалізацію визначеної стратегії формування системи державного піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Ще у 2006 році експериментально було введено принцип державної соціальної підтримки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування – «гроші ходять за дитиною». Наразі цей принцип реалізовано відповідними нормативними документами, зокрема, Постановою Кабінету Міністрів України № 552-2019-п від 26 червня 2019 року «Деякі питання виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, у тому числі з інвалідністю, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною», оплати послуг із здійснення патронату над дитиною та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, підтримки малих групових будинків» затверджено порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, у тому числі з інвалідністю, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною».

Постановою Кабінету Міністрів України № 615-2021-п від 26 травня 2021 року «Деякі питання забезпечення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа житлом та підтримки малих групових будинків» затверджено порядок та умови надання субвенції з

державного бюджету місцевим бюджетам на проєктні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, підтримку малих групових будинків та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа. Такі заходи дозволяють підтримувати сімейні форми виховання дітей, мотивувати громадян до створення нових прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу тощо. Адже держава гарантує підтримку у найважливіших, найболючіших питаннях для сімей з дітьми – забезпечення житлом, працевлаштування, забезпечення належного рівня життя для дитини тощо.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 року № 526-р затверджено Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її першого етапу. Метою Стратегії є зміна системи інституційного догляду та виховання дітей на систему, яка забезпечує догляд і виховання дитини в сімейному або наближеному до сімейного середовищі.[5]

Останні статистичні дані, зокрема, по Харківській області, дають змогу зробити певні висновки. Так, приклад Харківської області є показовим ще з причин розташування її на лінії зіткнення з зоною АТО, що обумовлює певні кризові явища і їх кількість та ріст саме на цій території. Проте протягом останніх років у Харківській області значно збільшилася кількість сімейних форм виховання, зокрема, дитячих будинків сімейного типу, та зросла кількість дітей, що отримали можливість виховуватися в сімейних формах. Так, за період 2017–2020 рр. кількість дитячих будинків сімейного типу збільшилась на 25%, а кількість дітей, що виховуються у дитячих будинках сімейного типу, відповідно, зросла на 32%. Така динаміка дає змогу говорити про дієвість механізму державного управління, побудованого на основі комплексного підходу, щодо реалізації стратегії розвитку системи державного піклування про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення 10.07.2021).
2. Державне управління: Словник-довідник / За заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. Київ: УАДУ, 2002. 228 с.

3. Про охорону дитинства : Закон України № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2001. № 30. Ст.142.

4. Сімейний кодекс України № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2002. № 21-22. Ст. 135.

5. Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу: розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2017-%D1%80#Text> (дата звернення 08.07.2021).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-121-3-7>

ДИСКУРС КОНФИДЕНЦИАЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

Большаков С. М.

*доктор политических наук, профессор,
профессор кафедры государственного и муниципального управления
ГАО ВО ЛО «Ленинградский государственный университет
имени А. С. Пушкина»
г. Санкт-Петербург, Российская Федерация*

В современном обществе всё более актуальным становятся вопросы развития солидарности, кооперации, соучастия граждан в политическом процессе и адаптации публичных институтов власти в условиях перехода к цифровизации общества. Архетипы конфиденциальности информации реализуется в целях облегчения частного и публичного дискурсов и не эффективны с точки зрения коммуникативной конфиденциальности и цифровизации.

Цифровизация способствует развитие функционально сложных совместимых цифровых платформ и сетей, которые нацелены на повышение эффективности, гибкости интегрированных сетей в управлении обществом.

Первая практика к имплементации цифровых технологий органами государственной власти и публичными институтами позволяет говорить о дискриминационных практиках по отношению к гражданам и их правам. Традиционно присущей архетип секретности органов публичной власти и институтов управления, ранее фокусировался